

Лов'як Олег Орестович,

професор кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, старший науковий
співробітник;

Мотиль Віктор Іванович,

доцент кафедри адміністративних та цивільно-
правових дисциплін Прикарпатського
факультету Національної академії внутрішніх
справ (м. Івано-Франківськ), кандидат
юридичних наук

ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ФІЗИЧНІЙ ОСОБІ ВЧИНЕННЯМ КОРУПЦІЙНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

На перший погляд, законодавство встановлює надійні гарантії відшкодування збитків, завданих фізичній особі внаслідок корупційних правопорушень, але з цього моменту хотілося б докладніше проаналізувати положення Закону України Про запобігання корупції від 14 жовтня 2014 року (далі – Закон) [1].

По-перше, Закон зазначає, що фізичні та юридичні особи, права яких порушено внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення і яким завдано моральної або майнової шкоди, збитків, мають право на відновлення прав, відшкодування збитків, шкоди в установленому законом порядку.

Не досить зрозумілим є положення стосовно того, що відшкодування шкоди, а відповідно і настання цивільно-правової відповідальності, здійснюється «у встановленому законом порядку». Виникає питання, який це повинен бути порядок, якщо у ЦК України відсутня пряма норма, яка б передбачала відшкодування шкоди, завданої корупційними правопорушеннями. Можна припустити, що зазначене твердження впливає із статті 1166 ЦК України [2], але ж ця норма передбачає загальні положення з відшкодування шкоди, але аж ніяк не порядок.

По-друге, доцільно звернути увагу на назву статті 68 вищезазначеного Закону «Відновлення прав і законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення».

Прогресивною ідеєю, яка закладена законодавцем у цю норму є можливість відновлення окремих прав, ще й «законних інтересів». Але, як це зробити і який має бути порядок відновлення інтересу, Закон не регламентує. У своєму Рішенні №18-рп/2004 від 01.12.2004 р. Конституційний суд України визначив основні ознаки охоронюваного законом інтересу, як правового феномену, який: а) виходить за межі змісту суб'єктивного права; б) є самостійним об'єктом судового захисту та інших засобів правової охорони; в) має на меті задоволення

усвідомлених індивідуальних і колективних потреб; г) не може суперечити Конституції і законам України, суспільним інтересам, загально визнаним принципам права; д) означає прагнення (не юридичну можливість) до користування у межах правового регулювання конкретним матеріальним та/або нематеріальним благом; е) розглядається як простий легітимний дозвіл, тобто такий, що не заборонений законом. Охоронюваний законом інтерес регулює ту сферу відносин, заглиблення в яку для суб'єктивного права законодавець вважає неможливим або недоцільним. А також дав його дефініцію. **Охоронюваний законом інтерес** – це прагнення до користування конкретним матеріальним та/або нематеріальним благом, зумовлений загальним змістом об'єктивного і прямо не опосередкований у суб'єктивному праві простий легітимний дозвіл, що є самостійним об'єктом судового захисту та інших засобів правової охорони з метою задоволення індивідуальних і колективних потреб, які не суперечать Конституції і законам України, суспільним інтересам, справедливості, добросовісності, розумності та іншим загальноправовим засадам [3].

По-третє, у контексті порядку відшкодування такої шкоди Закон все ж таки закріплює окремі позиції, які повинні враховуватись у процесі відшкодування, а саме:

– збитки, шкода, завдані фізичній або юридичній особі внаслідок незаконних рішень, дій або бездіяльності суб'єкта, який здійснює заходи щодо запобігання і протидії корупції, відшкодовуються з Державного бюджету України в установленому законом порядку;

– Держава, Автономна Республіка Крим, орган місцевого самоврядування, які відшкодували збитки, шкоду, завдану незаконним рішенням, діями або бездіяльністю суб'єкта, що здійснює заходи щодо запобігання та протидії корупції, мають право зворотної вимоги (регресу) до особи, яка завдала збитків, шкоди, у розмірі виплаченого відшкодування (крім відшкодування виплат, пов'язаних із трудовими відносинами, відшкодуванням моральної шкоди);

– кошти та інше майно, одержані внаслідок вчинення корупційного правопорушення, підлягають конфіскації або спеціальній конфіскації за рішенням суду в установленому законом порядку.

По-четверте, ведучи мову про відшкодування шкоди, завданої внаслідок корупційних правопорушень, ми б хотіли привернути увагу фахівців до усвідомлення такого факту, що відшкодувати завдану шкоду, у досліджуваних відносинах, у тому числі в повному обсязі – як про це говорить Закон та ЦК України досить важко. Складність виникає при розумінні обсягу моральної шкоди, оскільки ЦК України не встановлює ні верхньої, ні нижньої межі такого відшкодування. Зважаючи на це, доцільно, на нашу думку, було б говорити не про відшкодування шкоди, а про мінімізацію шкідливих наслідків, завданих корупційними правопорушеннями.

Під час удосконалення законодавства про відповідальність за корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією доцільно приділяти особливу увагу:

– забезпеченню системності норм різних галузей права, зокрема уточненню соціального і правового поняття «корупція», визначенню вичерпного переліку «корупційних діянь», інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, їх форм (видів) у різних галузях права;

– розробленню правового інструментарію (методик, рекомендацій, коментарів тощо) стосовно правильного визначення ступеня суспільної небезпечності конкретних корупційних правопорушень, видів відповідальності за них, критеріїв розмежування, взаємопов'язаності санкцій та стягнень;

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що антикорупційне законодавство потребує конкретизаційних змін, спрямованих на визначення організаційно-правових засад протидії (запобігання, контролю, локалізації, нейтралізації, мінімізації) корупції та усунення причин і умов її існування, відшкодування завданої, внаслідок вчинення корупційних правопорушень, шкоди, вимоги щодо поновлення прав і законних інтересів фізичних, юридичних осіб та держави.

Окреслені проблеми потребують подальшого вивчення, а наукові здобутки – впровадження в соціальне і правове буття.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року // Відомості Верховної Ради, 2014, № 49, ст. 2056

2. Цивільний кодекс України: Коментар. – Видання друге зі змінами за станом на 15 січня 2004 р. – Х.: ТОВ «Одісей», 2004. – 856 с.

3. Охоронюваний законом інтерес: визначення та способи захисту у суді (Рішення КС у справі 1-10/2004. від 1 грудня 2004р.) / [Електронний ресурс]: режим доступу:[https://protocol.ua/ua/ohoronyuvaniy_zakonom_interes_viznachennya_ta_sposobi_zahistu_u_sudi_\(rishennya_ks_u_spravi_1_10_2004_vid_1_grudnya_2004r_\)/](https://protocol.ua/ua/ohoronyuvaniy_zakonom_interes_viznachennya_ta_sposobi_zahistu_u_sudi_(rishennya_ks_u_spravi_1_10_2004_vid_1_grudnya_2004r_)/) – з екрану

Лукашенко Марина Юрїївна,

аспірант докторантури та аспірантури
Національної академії внутрішніх справ

РОЛЬ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ГОТОВНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У зв'язку з посиленням антикорупційної політики держави в сучасних умовах все більше вимог висувається до професійно важливих якостей особистості поліцейського як представника влади. Завчасна діагностика, що обумовлює потенційну схильність особи до вчинення протиправних дій корупційного характеру, спрямована на зниження потенційного ризику виникнення такої поведінки. Оскільки при